

**НАУЧНИ СКУП СА МЕЂУНАРОДНИМ УЧЕШЋЕМ „ЉУДСКА
ПРАВА – ИЗМЕЂУ ИДЕАЛА И ИЗАЗОВА СТВАРНОСТИ“,
Правни факултет Универзитета у Приштини са привременим
седиштем у Косовској Митровици, 22.06.2016.
ТЕМАТСКИ ЗБОРНИК РАДОВА**

Издавач:

Правни факултет Универзитета у Приштини са привременим седиштем у
Косовској Митровици

За издавача

Проф. др Владан Михајловић, декан

Главни и одговорни уредник

Проф. др Марија Крвавац

Редакциони одбор:

Проф. др Драган Боланча, *Република Хрватска*, проф. др Татјана Зороска
– Камиловска, *Република Македонија*, проф. др Горан Марковић,
Република Српска, prof Elisabeth Sándor - Szalay, *Мађарска*, доц. др Нивес
Мазур Кумрић, *Белгија*, доц. др Драган Гоцевски, *Република Македонија*

Секретар редакције

Мр Душко Челић

Технички уредник

Младен Тодоровић

Дизајн корица

Кварк, Краљево

Штампа

Кварк, Краљево

Тираж:

100 примерака

ISBN 978-86-6083-042-7

ISSN 0354-6543

**Штампање овог Зборника помогло је Министарство просвете,
науке и технолошког развоја Републике Србије**

САДРЖАЈ

ГРАЂАНСКОПРАВНА ОБЛАСТ

Др Гордана Станковић, др Милена Трговчевић Прокић ПРАВО НА НЕЗАВИСАН И НЕПРИСТРАСАН СУД У ИЗВРШНОМ ПОСТУПКУ	111
Др Невена Петрушић ПОСТУПАК ЗА КОЛЕКТИВНУ ЗАШТИТУ ПРАВА У БУГАРСКОМ ПРАВНОМ СИСТЕМУ	1
Др Крвавац Марија ПРАВА КОЈА СЕ ПРИЗНАЈУ СТРАНЦИМА У ВЕЗИ СА ОДРЕЂЕНИМ ГРАЂАНСКОПРАВНИМ ОДНОСОМ	1
Др Олга Јовић – Прлаиновић, др Јелена Беловић ВРЕДНОСТ КОНВЕНЦИЈЕ УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА О ПРАВИМА ДЕТЕТА И ЊЕН ДОМАШАЈ У МЕЂУНАРОДНОМ ПРИВАТНОМ ПРАВУ	1
Др Зоран Ђирић, Милена Ђирић МЕДИЦИНСКА ВЕШТАЧЕЊА ВИДОВА НЕМАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ У СЛУЧАЈЕВИМА ЕКОЛОШКИХ АКЦИДЕНАТА	1
Др Урош Новаковић СМЕРНИЦЕ УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА ЗА АЛТЕРНАТИВНУ БРИГУ О ДЕЦИ	1
Др Тања Китановић ПОРОДИЧНОПРАВНИ СТАТУС УСВОЈЕНИКА КРОЗ ИСТОРИЈУ И ДАНАС	1
Мр Душко Челић ЕКСПРОПРИЈАЦИЈА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ КАО СРЕДСТВО КРШЕЊА ПРАВА НА МИРНО УЖИВАЊЕ ИМОВИНЕ	1

Др Новак Крстић
УРАЧУНАВАЊЕ ПОКЛОНА И ИСПОРУКА У ЗАКОНСКИ
НАСЛЕДНИ ДЕО И У НУЖНИ ДЕО,КАО ИНСТРУМЕНТИ
ЗАШТИТЕ ПРАВА НА НУЖНИ ДЕО 111

Анђелија Тасић
ДОМЕТИ ДЕКЛАРАТИВНЕ ЗАШТИТЕ ИЛИ ДА ЛИ ЈЕ
ДОПУШТЕНА ТУЖБА ЗА НЕГАТИВНО УТВРЂЕЊЕ
ПОВРЕДЕ ПРАВА ЛИЧНОСТИ? 1

Слобода Мидоровић, Иван Милић
ИЗАЗОВИ ПРАВА КУЛТУРНИХ ДОБАРА
У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ 1

ПРИВРЕДНОПРАВНА ОБЛАСТ

Урош Здравковић
ТРГОВИНСКЕ САНКЦИЈЕ У ФУНКЦИЈИ ЗАШТИТЕ
ЉУДСКИХ ПРАВА 1

Гордана Дамјановић, др Видоје Спасић
ПАТЕНТИРАЊЕ ЉУДСКОГ ГЕНЕТСКОГ МАТЕРИЈАЛА 1

ПРАВНО – ЕКОНОМСКА ОБЛАСТ

Др Љубомир Митровић, Александра Митровић
РЕШАВАЊЕ ЕКОЛОШКИХ ПРОБЛЕМА СА СТАНОВИШТА
ОСТВАРИВАЊА СОЦИЈАЛНО-ЕКОНОМСКЕ ПРАВДЕ 1

Мр Сузана Димић
ПРАВО ПОРЕСКИХ ОБВЕЗНИКА НА ПОВЕРЉИВОСТ
ПОРЕСКИХ ПОДАТАКА ПРЕД ИЗАЗОВИМА
МЕЂУНАРОДНЕ РАЗМЕНЕ ПОРЕСКИХ ИНФОРМАЦИЈА 1

Мр Славка Митровић
ПРАВЕДНИЈЕ МЕРЕЊЕ ДРУШТВЕНОГ БОГАСТВА РАДИ
ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА 1

ТЕОРИЈСКОПРАВНА И ИСТОРИЈСКОПРАВНА ОБЛАСТ

- Др Саша Бован**
ФУНДАМЕНТАЛНЕ ТЕКОВИНЕ ЕВРОПСКОГ ПРАВА
ЉУДСКИХ ПРАВА 1
- Др Дарко Симовић**
НАЧЕЛО СВЕТОВНОСТИ ДРЖАВЕ И ОСТВАРИВАЊЕ
СЛОБОДЕ ВЕРОИСПОВЕСТИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ 1
- Др Петар Анђелковић, Радица Недељковић**
ИНДИВИДУАЛНА И (ИЛИ), КОЛЕКТИВНА ЉУДСКА
ПРАВА У ГЛОБАЛИЗИРАЈУЋЕМ ДРУШТВУ 1
- Др Радомир Зековица**
ДРУШТВЕНИ УТИЦАЈ И ЗНАЧАЈ ИДЕЈА У ИСТОРИЈИ
С ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА ИДЕЈУ ЉУДСКИХ ПРАВА 1
- Др Наташа Деретић**
КОНСТИТУТИВНИ ЕЛЕМЕНТИ АТИНСКОГ
БРАКА-*ENGHYESIS* и *SYNOIKEIN* У КОНТЕКСТУ
САВРЕМЕНИХ ПОРОДИЧНИХ ОДНОСА 1
- Др Драгана Ћорић**
КОЛИКО СЛОБОДЕ ЈЕ ДОВОЉНО? 1
- Др Сава Аксић**
ДРУШТВЕНА ОСНОВА И СУШТИНА ТЕОРИЈЕ
СКАНДИНАВСКОГ ПРАВНОГ РЕАЛИЗМА 1

КРИВИЧНОПРАВНА ОБЛАСТ

- Др Војислав Ђурђић**
СПОРАЗУМ О ПРИЗНАЊУ КРИВИЧНОГ ДЕЛА - форма
за изрицање правде или решавање спора странака? 1
- Др Драган Јовашевић**
ЗАШТИТА ЉУДСКИХ ПРАВА У СВЕТЛУ
ИНСТИТУТА КРАЈЊЕ НУЖДЕ 1

- Др Владимир В. Вековић**
РЕФОРМА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА ПРЕМА
МАЛОЛЕТНИЦИМА У СВЕТЛУ ПРЕГОВОРА
О ПРИСТУПАЊУ СРБИЈЕ ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ 1
- Др Саша Кнежевић**
ОТКЛАЊАЊЕ ПОСЛЕДИЦА НЕОСНОВАНО
ПРИМЕЊЕНЕ КРИВИЧНЕ РЕПРЕСИЈЕ КАО
ИМПЕРАТИВ ЗАШТИТЕ ЉУДСКИХ ПРАВА 1
- Др Миомира Костић, др Дарко Димовски**
ОПШТА ВИКТИМОЛОГИЈА И ЖРТВЕ
ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА 1
- Др Андреј Антонов**
ПОСТКОНФЛИКТНЕ КРИВИЧНЕ ИСТРАГЕ
СПРОВОЂЕНЕ ОД СТРАНЕ МЕЂУНАРОДНИХ
СТРУЧЊАКА НА КОСОВУ. СТАНДАРДИ
ЉУДСКИХ ПРАВА НАСУПРОТ РЕАЛНОСТИ 1
- Др Горан Јованић, мр Љепосава Илијић**
УГРОЖАВАЊЕ ЗДРАВЉА ОСУЂЕНИХ ЛИЦА 1
- Др Жељко Никач, мр Бобан Симић, Никола Аритонович**
КОНЦЕПТ ПОЛИЦИЈЕ У ЗАЈЕДНИЦИ У ФУНКЦИЈИ
ЗАШТИТЕ ЉУДСКИХ ПРАВА И ГРАЂАНСКИХ СЛОБОДА 1
- Артјом Селников**
РЕГУЛИСАЊЕ ОДГОВОРНОСТИ ЗА СТВАРАЊЕ
ОРГАНИЗОВАНИХ КРИМИНАЛНИХ ГРУПА (БАНДИ)
У РУСИЈИ: ПРОШЛОСТ, САДАШЊОСТ И БУДУЋНОСТ 1
- Иван Илић**
ПРАВО НА ПРЕТПОСТАВКУ НЕВИНОСТИ
ОКРИВЉЕНОГ – ИЗМЕЂУ НОРМАТИВНОГ И СТВАРНОГ 1
- Марија Маљковић, Др Милица Ковачевић**
МОГУЋНОСТ УНАПРЕЂЕЊА ЉУДСКИХ
ПРАВА КРОЗ КОНЦЕПТ РЕСТАРАТИВНЕ ПРАВДЕ 1

Мирјана Ђукић
УСКЛАЂЕНОСТ НАЦИОНАЛНИХ СА МЕЂУНАРОДНИМ
СТАНДАРДИМА У ДОМЕНУ ПРАВА НА ПРАВИЧНО
СУЂЕЊЕ, СА ОСВРТОМ НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ
РОКУ (КРИВИЧНОПРАВНИ АСПЕКТ) 1

Марија Јанковић
КУЋНИ ЗАТВОР 1

УСТАВНОПРАВНА И УПРАВНОПРАВНА ОБЛАСТ

Проф. др Владан Михајловић, мр Бојан Бојанић
НАСТАНАК И РАЗВИТАК ЉУДСКИХ ПРАВА И
СЛОБОДА У ПОЛИТИЧКОЈ И ПРАВНОЈ ПРАКСИ
МОДЕРНЕ ГРАЂАНСКЕ ДРЖАВЕ 1

**Академик проф. др Миодраг Н. Симовић,
др Владимир Симовић, др Марина Симовић**
КОНВЕНЦИЈА ЗА ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА И
ОСНОВНИХ СЛОБОДА У ПРАКСИ УСТАВНОГ
СУДА БиХ: НАЈНОВИЈА ПРАКСА У КРИВИЧНИМ
ПРЕДМЕТИМА 1

Др Љубиша Дабић
ПРАВНИ ПОЛОЖАЈ ДРЖАВНЕ РЕВИЗОРСКЕ
ИНСТИТУЦИЈЕ (у праву државне ревизије јавног
сектора Републике Србије) 1

Др Драган Батавељић, Академик проф. др Митар Лутовац
НЕПОШТОВАЊЕ ЉУДСКИХ ПРАВА НА КРАЈУ
XX И НА ПОЧЕТКУ XXI ВЕКА 1

**Др Борче Давитковски, др Ана Павловска-Данева,
др Ивана Шумановска-Спасовска, др Елена Давитковска**
ЗАШТИТА ЉУДСКИХ ПРАВА И СЛОБОДА
ЗАГАРАНТОВАНИХ УСТАВОМ У УПРАВНО-СУДСКОМ
ПРОЦЕСУ У РЕПУБЛИЦИ МАКЕДОНИЈИ 1

Др Милан Петровић, Милош Прица УПРАВНИ УГОВОР КАО ПРОБЛЕМ ПРАВНЕ НАУКЕ И ПОЗИТИВНОГ ПРАВА	1
Др Тина Пржеска THE PROTECTION OF PERSONAL DATA IN THE LEGAL SYSTEM OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA ЗАШТИТА ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ У ПРАВНОМ СИСТЕМУ РЕПУБЛИКЕ МАКЕДОНИЈЕ	1
Др Радоје Брковић, Александар Антић ЗАШТИТА ПРАВА НА ПРИВАТНОСТ ЗАПОСЛЕНИХ	1
Др Горан Обрадовић ОСНОВНЕ ОДЛИКЕ РАДНОПРАВНОГ ПОЛОЖАЈА ПОКРАЈИНСКИХ И ЛОКАЛНИХ СЛУЖБЕНИКА	1
Др Весна Симовић-Звицер ПРИМЈЕНА НАЧЕЛА ТРИПАРТИЗМА У КРЕИРАЊУ РАДНО-ПРАВНИХ ПРОПИСА У ЦРНОЈ ГОРИ	1
Др Дејан Мировић МЕЂУНАРОДНО ПРАВО, ЉУДСКА ПРАВА И УНИВЕРЗАЛНА НАДЛЕЖНОСТ	1
Ирена Божић ЖИВОТНА СРЕДИНА-ПРАВО И ЗАШТИТА	1
Невена Петровић ПРАВНА СРЕДСТВА ЗАШТИТЕ ПРАВА СТРАНАКА У УПРАВНОМ СПОРУ- КОРАК НАПРЕД ИЛИ НАЗАД ДВА	1
Милица Соврлић ДЕЈСТВО КЛАУЗУЛЕ ЗАДРЖАВАЊА НА РАДНО АНГАЖОВАЊЕ ПРОФЕСИОНАЛНИХ СПОРТИСТА	1

Невена Петровић
Асистент Правног факултета Универзитета у Приштини,
Косовска Митровица

ПРАВНА СРЕДСТВА ЗАШТИТЕ ПРАВА СТРАНАКА У УПРАВНОМ СПОРУ- КОРАК НАПРЕД ИЛИ НАЗАД ДВА?

Апстракт:

У овом раду пажња аутора усмерена је на анализу позитивно-правног система правних лекова у управном спору. Циљ је анализе да се оцене домети и квалитет управно-судске заштите која се поводом њих пружа. У ту сврху разматрају се чланови 49-65 Закона о управним споровима нарочито, са аспекта њихове усаглашености са одговарајућим нормама највише рангираног права али и релевантним одредбама Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и другим европским стандардима. У трагању за објективнијим одговором на задата питања у анализу се даље, уводе и старија, актуелно важећим претходећа решења како би се, њиховим поређењем, заштита која се пружа поводом важећих прописа могла оценити – корак (у)напред или пак, (у)назад.

Кључне речи: *правна средства у управном спору, заштита права странака, одсуство жалбе, уставне гаранције, ЕКЉП.*

I

О ЗНАЧАЈУ УПРАВНО-СУДСКЕ ЗАШТИТЕ

1.1 О значају судске контроле управе односно, примарне управно-судске заштите. На свом путу од државне, класне, управе традиционално снадбевене ауторитативношћу манифестацијом које "одрешених руку" врши основну функцију – власт, према појединцу који има положај поданика, преко управе као јавне службе, инструмента "социјалне регулације" који вођен разлогом опште добробити (bono publico) на место негдашњег искључивог вршења власти сада има правну обавезу да бди над правима, обавезама и интересима грађана и организација правно их уређујући, обезбеђујући, контролишући, чиме врши социјалну функцију – јавну службу, до Нове јавне управе чији аксиолошки хоризонт чине захтеви друштвене праведности, једнакости у третману према једнакима и одговорности за сопствено (не)деловање - улога и функција управе доживеле су својеврсну

Невена Петровић

трансформацију. Прецизније речено, квалитативне и квантитативне промене у физиономији управне функције довеле су до преображаја њене улоге у друштву.

Укључивањем управе у све токове друштвеног збивања, са позицијом одлучивања о правима и обавезама грађана и колективитета, расте њихова "зависност" од управе. Једновремено, ванредно добија на значају питање обезбеђења законитости у њеном раду, јер без законите управе нема правне државе а, у вековима иза нас то је принцип који нико није хтео да жртвује. Она је *conditio qua non* и мера правне државе. Обезбедити закониту управу значило је подвргнути је закону (праву) – општој, безличној, деперсонализованој и унапред прописаној норми применљивој на унапред неодређен број случајева и лица. У том безизузетном покоравању закону свих па, и власти, идејни творци буржоаске револуције видели су кључно и незаменљиво средство у борби за ограничавање свемоћи апсолутистичких владара без чега је била незамислива и борба за основна права и слободе човека. "Слободан сам јер ме везује закон." – рекао је Волтер.

Надахнуте идејама револуције, борећи се за очување њених тековина, државе широм света већ дуже од два века трагају за делотворним механизмима контроле који ће управу "држати" под окриље закона "враћајући је" у његове оквире када из њих искорачи. Увођење судске контроле управе¹ у облику управног спора, сматра се и данас највећим цивилизацијским достигнућем у том погледу. Тај судски надзор, називан још и "кровом и завршном фазом конструкције коју зовемо правна држава" треба да пружи круцијалну правну заштиту странака из управно-правних односа од повреда насталих (услед разних облика незаконитости) у раду управе на индивидуализацији њихових права и слобода а од начина на који је обликован, највећма зависи да ли ће, и у којој мери, бити кадар да одговори таквој својој сврси.

1.1 О значају надзора судске контроле управе односно, секундарне управно-судске заштите. Ипак, ма колико правнотехнички перфектно, примерено циљу и адекватно целокупном социјално-политичком амбијенту био уобличен чињеница је да, управно-судски поступак заподенут тужбом по којој се пружа примарна управно-судска заштита, иако уређен по узору на судски², није и не може бити гарант да ће у њему све неправилности настале у раду управе бити елиминисане односно, да неће од стране оног ко је позван да их отклони доћи до нових. Недовољност примарне управно-судске заштите односно, чињеница да у управно-судском поступку контроле управе

¹ Упракос почетном опирању неких држава из разлога како начелно-теоријске тако практичне природе.

² Формализован и уз јемства бројних гаранције процесне равнотеже странака.

од стране суда једнако може доћи до повреде објективне законитости и субјективних права странака (у име чије заштите нормативно постоје), чиме се остаје на пола пута до њихове коначне заштите и остварења, законски је *ratio* постојања правних лекова у управном спору. Правни лекови из управног спора треба да отклоне све слабости и недостатке судске контроле управе. Путем њих примарна управно-судска заштита бива настављена (исправљена) и коначно остварена у секундарној управно-судској заштити односно, судској контроли суда³.

Примарна управно-судска заштита иницирана тужбом у циљу отклањања грешака управе, и секундарна, активирана изјављивањем правних лекова са циљем елиминисања грешака суда али, посредно и управе, чине јединствен систем управно-судске заштите установљен са јединственим циљем заштите права странака и законитости при чему, обим и квалитет заштитне функције зависе од начина на који је целокупан систем уобличен а нарочито, од моделирања секундарног нивоа заштите јер овај има да отклони неправилности и слабости примарног нивоа било да су оне последица лошијег квалитета системског уређења или грешака у раду поступајућих органа.

II

ПРАВНА СРЕДСТВА ЗАШТИТЕ СТРАНАКА ПРЕМА ЗАКОНУ О УПРАВНИМ СПОРОВИМА ИЗ 2009⁴

Закон о управним споровима је процесни закон којим је регулисана материја управно-судске заштите и то, целокупне (примарне и секундарне). Важећи закон из 2009. године део је шире реформе државне управе која се спроводи на основу документа Владе Стратегија реформе државне управе⁵. Доношење овог закона било је нужно ради усглашавања законске материје са Уставом⁶, Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних

³ Упореди: П. Димитријевић, *Реформисање управно-судске заштите*, Правни живот, 10/2007, стр. 741-761.

⁴ Закон о управним споровима Републике Србије (Службени гласник РС, бр. 111/09).

⁵ Влада Р. Србије, Стратегија реформе државне управе Србије, Новембар 2004. Извор: <http://www.prsp.sr.gov.yu/dokumenta.jsp>

⁶ Устав Републике Србије (Службени Гласник РС, бр. 98/06) у чл. предвиђа право на правично суђење, чији је саставни елемент право на јавну расправу пред независним и непристрасним судом основаним на основу закона. То је повлачило обавезу посве другачијег регулисање питања утврђивања чињеница у управном спору те се, уместо ранијег одлучивања суда у нејавној седници на темељу чињеница утврђених у управном поступку (од стране органа чија се законитост поступања оспорава) уз уско постављене могућности за самостално утврђивање од стране суда уводи дијаметарно другачије решење према коме "суд одлучује на јавној расправи..."

слобода⁷ (са додатним протоколима) и респектабилним препорукама Савета Европе⁸. Такође, то је изискивала и нова мрежа уређења судова успостављена законом из 2008⁹ којом је предвиђено оснивање Управног суда као суда специјалне надлежности за решавање управних спорова. Како је функционисање суда требало да отпочне 1. 1. 2010. год., а "није се могло радити по старом закону" то је хитно, 29.12.2009. усвојен нови закон.

У оцени квалитета законског текста и мере његове усаглашености са поменутиим актима има опречних мишљења¹⁰ али су она у погледу пакета правних лекова из управног спора готово неподељена. Чини се да је "хитност" ипак имала своју цену, што је најочљивије управо на плану правних средстава из управног спора.

II.1 Ванредна правна средства. IX део ЗУС-а, обухватајући одредбе од чл. 49 закључно са чл. 65., насловљен је са >>Ванредна правна средства<< и предвиђа у свом саставу два таква и то: Захтев за преиспитивање судске одлуке и Понављање поступка.

Уствари, она су једино по свом називу несумњиво ванредна, а каквог су карактера према својој суштини видећемо у анализи која следи. Остављајући по страни правно-техничку нелогичност која је место нашла већ у наслову јер, ословљавање поглавља са >>Ванредна правна средства<< без истовременог постојања поглавља које би носило назив <<редовна>>, а у односу на које би се чинило то диференцирање, нема никаквог смисла, у редовима који следе бавимо се суштинским стварима, онима што чини есенцију секундарне управно-судске заштите.

⁷ ЕКЉП (усвојена у Риму, 4. Нов. 1950. коју је државна заједница СЦГ ратификовала 2003, а Србија као држава сукцесор по отцепљењу Црне Горе наставила чланство) такође у чл. 6 јемчи право на правично суђење.

⁸ Recommendation Rec (2004) 20 of Committee of Ministers to member states on judicial review of administrative acts / усвојена на 909. седници Комитета Министара, одржаној 15. 12. 2004. на нивоу заменика министара

⁹ Закон о уређењу судова (Сл. гласник РС, бр. 116/2008, 104/2009, 101/ 2010, 31/2011 – др. закон, 78/2011 - др. закон, 101/2011, 101/2013, 106/2015.).

¹⁰ Види: С. Лилић, *Нацрт Закона о управним споровима у контексту европских стандарда*, Правни живот, IV, 2009, стр. 25-36.; З. Томић, *Коментар закона о управним споровима са судском праксом, 2012*; Д. Милков, *О управном спору у Србији*, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, 121-139; З. Лончар, . *"Основне тенденције у развоју управног спора у Србији"*, Зборник на правног факултет "Јустинјан Први" во Скопје, 2011, 51-69 ; З. Лончар, *"Управно судство у Републици Србији"* Правна ријеч, год. IX, бр. 31/2012: 497-514.

II.1.1 Захтев за преиспитивање судске одлуке. У чл. 49. ЗУС каже: "Против правоснажне одлуке Управног суда странка и надлежни јавни тужилац могу да поднесу Врховном касационом суду захтев за преиспитивање судске одлуке."

Захтев може да се поднесе:

- 1) када је то законом предвиђено;
- 2) у случајевима када је суд одлучивао у пуној јурисдикцији;
- 3) у стварима у којима је у управном поступку била искључена жалба.

Захтев може да се поднесе због повреде закона, другог прописа или општег акта или повреде правила оступка која је могла бити од утицаја на решење ствари.

Ако се ова одредба доведе у системску везу са ставом 2 чл. 7 Закона који каже: "Против пресуде донесене у управном спору не може се изјавити жалба (правоснажна је!)" као врло интересантно, само по себи, намеће се питање: Да ли Захтев из чл. 49. супституише жалбу? Да ли је, можда, то разлог што је из назива овог правног лека изостављен деценијама присутан придев "ванредно" и да ли, што је у крајњој инстанци најбитније, Захтев са капацитетима који су му оваквом законском стилизацијом дати, може да надомести читав један ниво управно-судске заштите који је непредвиђањем жалбе елиминисан што би, евентуално, могло бити оправдање за одсуство редовне жалбене инстанце. У трагању за одговорима на постављена питања ближе ћемо се упознати са физиономијом, природом и практичним могућностима које овај правни лек пружа. Најпре, из првог става цитираног чл. 49 произилази да је круг субјеката легитимисаних за његово изјављивање постављен прилично широко. То су странка, у којој се улози могу наћи тужилац, тужени и заинтересовано лице и надлежни јавни тужилац. Ако се пође од тога да је множина (мноштво) субјеката овлашћених за подношење правног лека одлика пре редовних неголи ванредних правних лекова онда би се овај, посматрано са аспекта поменутог обележја, пре могао назвати редовним. Даље, разлози који чине законски основ употребе Захтева нису стриктно прецизирани па тиме, ни рестриктивно постављени већ је, у форми генералне клаузуле речено да то може бити "повреда закона, другог прописа или општег акта или повреда правила оступка која је могла бити од утицаја на решење ствари." Под наведено би се могла подвести свака повреда материјалног и значајнија, односно крупнија повреда формалног права. Имајући у виду то (ширину и начин на који је формулисање извршено) с једне, а са друге стране чињеницу да је у судским поступцима уобичајено да се круг законских разлога за побијање одлука (аката) ванредним лековима децидирано и уско (или бар уже) поставља, обухватајући само најтеже, квалификоване случајеве незаконисти, док се за основ побијања редовним леком узима шири спектар грешака (неправилности) без ограничавања на

теже случајеве незаконитости, то се, за Захтев не би у том смислу, могло рећи да је ортодоксни ванредни правни лек. Пре би се, заслугом незатвореном формулацијом оквирно постављеног дијапазона разлога за изјављивање, чиме се субјекатима спора начелно, пружају широке могућности за активирање механизма секундарне управно-судске заштите, могло рећи да се приближава редовном правном леку. Међутим тај, (макар и делимично) "редовни" карактер који назиремо из претходно анализираних црта Захтева, потискују и његов практични значај битно умањују крајње рестриктивно утврђени услови под којима се може поднети. Рашчлањивањем (по тачкама) и детаљном анализом става 2. чл. 49 увиђамо, да се Захтев по тачки 1. ("када је то законом предвиђено") може поднети искључиво поводом предходно покренуте ремонстративне управно-судске заштите, инициране

Предлогом за понављање поступка поводом кога је Управни суд:

- решењем одбацио Предлог;
- решењем одбио да дозволи понављање поступка;
- дозволио понављање и донео пресуду.

Овде је дакле странка најпре посегла за једним средством секундарне управно-судске заштите (повнављање поступка) па, незадовољна исходом онда и за другим (захтев). Из реченог даље, изводимо запажање да ЗУС дозвољава сукцесивно и кумулативно коришћење ванредних правних лекова: против одлуке Управног суда донесене по тужби за понављање поступка странка може изјавити ВКС Захтев чиме се успоставља контрола једног ванредног контролног механизма над другим. Осим наведеног нису познати случајеви законског упућивања на могућност употребе Захтева као средства заштите права странака. По тачки 2. ("када је суд одлучивао у пуној јурисдикцији") Захтев се подноси крајње ретко јер се Управни суд, упркос законом му широко (п)остављеним могућностима, у занемарљивој мери служи овлашћењем да сам утврђује чињенице и мериторно реши управну ствар¹¹. Следи да учесталост и практична употребљивост Захтева као средства заштите странака по овој тачки, неће зависити од странке већ првенствено од "воље" суда да (разуме се у ситуацијама када су за то испуњени законски услови) одлучује у пуној јурисдикцији¹². Парадоксално је што је управо у Захтеву који се подноси по овој тачки потенцијално скривен

¹¹ На то указују подаци из годишњих Информатора о раду Управног суда. Да ли се околност да се Управни суд и након прописивања "обавезне усмене расправе" истом крајње ретко служи може приписати пропусту законодавца или неадекватној организацији УС питање је које свакако завређује озбиљну пажњу али се њиме везани обимом и главном темом овога рада нећемо на овом месту бавити.

¹² Захтев није допуштен ако је УС одлучио у ограниченој јурисдикцији иако му је ЗУС-ом оуна јурисдикција била наређена (нпр. по чл. 70. ст. 1 ЗУС-а). З. Томић, *Коментар, оп. cit.*, стр. 667.

и у највећој мери присутан карактер "редовног" - жалбеног лека који пружа најшире могућности заштите странака. Могуће је да ће више простора за реализацију заштитне функције Захтева оставити трећа тачка ("у ситуацијама када је у управном поступку жалба била искључена") с обзиром на растући тренд оснивања независних агенција и регулаторних тела на чије се акте не може изјавити жалба. У последњем случају, чини се да је интенција законодавца да одсуство жалбе из управног поступка надомести ванредним правним леком из управно-судског.

Summa summarum, без обзира што је из назива анализираног правног средства изостављена реч "ванредно" оно је суштински, задржало такав карактер јер се може употребити искључиво против правоснажне одлуке¹³. Широки круг овлашћених подносилаца и ширина разлога за изјављивање ипак нису успели, због крајње рестриктивно постављених услова, да преобразе његову природу или је бар приближе природи редовног правног лека због чега се донети и квалитет заштите која се поводом њега пружа не могу поредити са опсегом и каквоћом жалбене заштитне функције¹⁴.

П.1.2. Понављање поступка. У чл. 56. ЗУС-а наводи се: Поступак завршен правоснажном пресудом или решењем поновиће се по тужби странке:

1) ако странка сазна за нове чињенице, или нађе или стекне могућност да употреби нове доказе на основу којих би спор био решен повољније по њу да су те чињенице, односно докази били изнети или употребљени у ранијем судском поступку;

2) ако је до судске одлуке дошло услед кривичног дела судије или запосленог у суду, или је одлука издејствована преварном радњом заступника или помоћника странке, његовог противника или противничовог заступника или пуномоћника, а таква радња представља кривично дело;

3) ако је судска одлука заснована на пресуди донетој у казненој или грађанској ствари, а та пресуда је касније укинута другом правоснажном судском одлуком;

4) ако је исправа на којој се заснива судска одлука лажна или лажно преиначена, или ако је сведок, вештак или странка, приликом саслушања пред судом, дала лажан исказ, а одлука суда се заснива на том исказу;

5) ако странка нађе или стекне могућност да употреби ранију судску одлуку донету у истом управном спору;

6) ако заинтересованом лицу није омогућено да учествује у управном спору;

¹³ Упореди: З. Лончар, *Примена европских стандарда у управном спору у Србији*, Хармонизација српског и мађарског права са правом ЕУ, стр. 557.

¹⁴ Упореди: Д. Милков, *Управно право, III*, Нови Сад, 2012, стр. 113.

7) ако став из накнадно донете одлуке Европског суда за људска права може да буде од утицаја на законитост правоснажно окончаног судског поступка.

Због околности из тач. 1. и 5. става 1. овога члана понављање ће се дозволити само ако странка без своје кривице није била у стању да те околности изнесе у ранијем поступку.

Реч је о класичном, и у другим судским поступцима већ традиционално заступљеном, ремонстративном правном леку који омогућава да се законитост правоснажно окончаног поступка још једном провери од стране истог органа пред којим је и окончан а, на бази нове или новосазнате чињеничне грађе. Тумачењем ст. 1. ("Поступак завршен правоснажном пресудом или решењем поновиће се по тужби странке") горе наведеног члана не може се са лакоћом и без системско-логичког повезивања са другим нормама матичног закона али, и другим нормама система (Устава), закључити о чијем је пресудама и решењима реч односно, који је орган надлежан за одлучивање по тужби. Елем, правно-техничку недоследност (за правно средство из чл. 49 аутори закона употребили су термин "захтев" а код овога "тужба") и овде само напомињемо. Из цитираног става би се, у први мах, могло учинити да је ово ванредно правно средство намењено искључиво за оспоравање одлука УС, будући да су оне једине којима се, по речима законописца, "поступак завршава". Следствено, одлуке ВКС донете поводом Захтева из чл. 49. не би се, имајући у виду овлашћења овога органа, *prima facie*, њиме могле оспоравати јер се њима поступак не "завршава". Такво тумачење било би, сматра проф. Томић "...доиста преуско, недопустиво и на штету права странака."¹⁵ Ако бисмо се на њему задржали, то би одлуке ВКС (п)остале лишене могућности самоконтроле а значајан део њих остао би у потпуности изван домаћаја контроле јер, по једином преосталом расположивом средству контроле суда и заштите странка - уставној жалби, "чувар Устава и законитости" дејствовао би само уколико је реч о повреди њиме зајемчених права. Стога је, не само са аспекта заштите права странака и објективне законитости неопходно, већ има места, само условно речено "широј" интерпретацији норме јер на такво, екстензивније тумачење недвосмислено упућује чл. 65. ЗУС-а прописујући да ће се: "у поновљеном поступку сходно применити одредбе овог закона о поступку по тужби и захтеву за преиспитивање судске одлуке...".

Закључно тумачимо да се, овим правним средством могу нападати како: 1. правоснажне одлуке (пресуде и решења) УС донете по иницијалној тужби, тако и 2. правоснажне одлуке ВКС донете по Захтеву. Као што се Захтев може изјавити поводом одлуке УС донесене по тужби за понављање

¹⁵ З. Томић, *Коментар ...*, *op. cit.*, стр. 687.

тако се, обратно, може поднети тужба за понављање поступка вођеног поводом Захтева код ВКС јер, између осталог, разлози који чине основ поновљања могу настати и код овога последњег.

Што се тиче разлога за изјављивање, новину важећег закона чини извесно проширивање односно, увођење још једног поред шест ранијих. Предвиђањем да се "правоснажно окончан поступак може поновити" и "ако став из накнадно донете одлуке Европског суда за људска права може да буде од утицаја на законитост правоснажно окончаног судског поступка" у управни спор у Србији примењена је Препорука Комитета министара Савета Европе бр. Р (2000) 2 "о поновом разматрању или поновном отварању одређених случајева на унутрашњем (националном, домаћем) нивоу након доношења пресуда Европског суда за људска права."¹⁶

Другу новину Понављања поступка према важећем ЗУС-у представља то што се у законски текст по први пут изричито уграђује и гарантује могућност заштите странке -Захтевом за преиспитивање одлуке суда донесене поводом његовог коришћења.

У круг важних новина ЗУС-а спадају и потпуно изостављање Захтева за заштиту законитости који је по ранијем пропису јавни тужилац могао да изјави увек када сматра да је повређен јавни интерес те, увођење предлога за одлагање извршења акта против кога је спор покренут. Међутим, док је квантитативно умањење могућности заштите објективне законитости донекле "компензовано" укључивањем у круг субјеката овлашћених за изјављивање Захтева из чл. 49. и јавног тужиоца, за потпуно одсуство било какве заштите странака поводом захтева за одлагање извршења није предвиђен никакав вид заштите странака од самовоље суда у одлучивању¹⁷.

¹⁶ Усвојена од стране Комитета министара Савета Европе 19. 01. 2000. На 694. састанку на нивоу заменика министара.

¹⁷ Ставови 2. и 3. чл. 23. ЗУС-а уносе позитивну новину са аспекта заштите странака од "преурањеног" извршења акта чија је законитост покретањем спора доведена под знак питања али та нова и добра страна ЗУС-а остављена је без могућности заштите од арбитрности, будући да у случају одбацивања захтева, његовог одбијања и друге одлуке коју суд донесе, странка нема на располагању ниједан инструмент заштите чиме се, циљ норме у пракси олако може изиграти.

III

КРАТАК ОСВРТ НА ТОК ПУТА ИСТОРИЈСКОГ РАЗВИТКА ПРАВНИХ СРЕДСТАВА У УПРАВНОМ СПОРУ

Имајући у виду значај правних лекова у управном спору за заштиту права странака али и објективне законитости, нарочито у условима екстензивираниог развоја управе и све компликованијих правних односа између грађана и управе, у наставку се кратко осврћемо на моделе уређења секундарног нивоа управно-судске заштите у законским текстовима који су претходили тренутно важећем, хронолошки, према реду доношења, како бисмо их упоредили са актуелним и тиме на питање које смо на почетку поставили - оцена домета и квалитета заштите која се поводом њих пружа, понудили објективнији одговор.

III.1 Правна средства у управном спору према Закону о управним споровима из 1952 године

Први послератни Закон о управним споровима из 1952 предвиђао је жалбу као редовно правно средство и обнову поступка као ванредно.

Жалба. У чл. 43. овога Закона каже се: "Жалбом Врховном суду ФНРЈ може се побијати пресуда и решење врховног суда народне републике у случајевима из чл. 18 овог закона." Чл. 18. је предвиђао да се жалба може изјавити: "против пресуде" (ст. 1) и "против решења о одбацивању тужбе." (ст. 2). Детерминишући могућности за њено изјављивање чл. 18 истовремено поставља и ограничења за њену употребу када у ст. 1 каже: "Против пресуде врховног суда народне републике може се изјавити жалба Врховном суду ФНРЈ ако се на правни однос има непосредно применити савезни пропис." Оваква формулација законског текста сужава могућности жалбе као редовног правног средства, условљавајући њену употребу само на случајеве у којима је правни однос, успостављен управним актом, регулисан искључиво савезним прописом¹⁸. Међутим, ако се има у виду да је управна материја у овом периоду претежно била регулисана савезним прописима, јер су савезни прописи у потпуности регулисали поједине врсте односа, врло ретко је долазило до примењивања других тј. прописа републичког или локалног значаја¹⁹. То је, уз могућност изјављивања жалбе у случају

¹⁸ М. Алексић, *Правна средства у управном спору*, Београд, 1991, стр. 235.

¹⁹ *Ibid.* стр. 268.

одбацивања тужбе²⁰ жалбу учинило употребљивим и ефикасним инструментом заштите права странака а управни спор двостепеним.

III.2 Правна средства у управном спору према Закону о управним споровима из 1965 године

Новелом ЗУС-а из 1965, којом је извршено усклађивање са Уставом из 1963. учињене су озбиљне интервенције у систем правних лекова у управном спору. Најважнија се свакако односи на режим редовног правног лека а поред тога, уведена су и два нова ванредна правна средства.

Редовна правна средства. Најкрупнија измена у режиму жалбе огледа се већ у првој реченици којом је регулисана: "Жалбом Врховном суду Југославије може се побијати пресуда и решење републичког врховног суда или Врховног војног суда само када је то предвиђено савезним законом." Из овакве законске стилизације јасно произилази да је жалба могућа само у појединим материјама (утврђеним савезним законом)²¹ док су према формулацији из претходног закона могућности за њену употребу биле постављене неупоредиво шире. Тиме је деградиран (па и поништен) карактер жалбе као редовног средства а последично, и карактер управног спора бива трансформисан у једностепени чиме, у нас систем нестаје једно од највећих достигнућа савременог судства у погледу заштите права странака пред судом.²²

Ванредна правна средства.

1. Обнова поступка. У погледу обнове поступка као лека преузетог из ранијег закона уведен је још један основ примене: ако заинтересованом лицу није била дата могућност да учествује у спору. Уз то, уводе се још два нова:

2. Захтев ВСЈ да испита одлуку републичког врховног суда односно, одлуку Врховног војног суда у случају повреде уставом утврђених основних права и слобода (чл.20 ЗУС-а из 1965.);

3. Захтев за заштиту законитости, који је јавни тужилац могао уложити ВСЈ због теже повреде савезног закона (чл.21 ЗУС-а из 1965.).

Проширење основа код Обнове поступка и увођење нових правних лекова вероватно је имало за циљ да ублажи "одсуство" (или ти надомести присуство "нове" преобразене) жалбе но, сва је прилика да се у томе није успело.

²⁰ Што је од изузетног значаја за заштиту права странке из спора с обзиром на практичне последице решења о одбацивању.

²¹ Могла се изјавити једино у стварима војних инвалида.

²² М. Алексић, *op. cit.*, стр. 269.

III.3 Правна средства у управном спору према Закону о управним споровима из 1977²³ године

Редовна правна средства. "Против одлуке донесене у управном спору жалба се може изјавити само ако је то предвиђено законом о одређеним стварима." (чл. 19. ЗУС-а из '77.) У поређењу са претходно важећим решењем, жалаба се по основу овога могла прописати не само савезним, већ сваким законом. Тиме су врата за увођење жалбе у управни спор и његово враћање "на старо", двостепено одлучивање широм отворена републичком и покрајинском законодавцу. Међутим, слуша за то није било. Жалба је, у принципу, задржана у области у којој је обитовала и раније а до проширења поља њене примене није дошло.

Ванредна правна средства.

1. Захтев за ванредно преиспитивање судске одлуке (чл. 20 ЗУС-а из '77.), уводи се по први пут;

2. Захтев за заштиту законитости (чл. 21 ЗУС-а из '77.);

3. Понављање управно-судског поступка (чл. 22 ЗУС-а из '77.) који је пртрпео само терминолошку измену (уместо пређашње Обнове).

Новела из '77. није, или бар није у мери у којој је за то било реалних шанси (и очекивања), у односу на ранију, унапредила систем заштите права странака. Ипак, донела је једно, у сваком смислу интересантно а са гледишта могућности странака да заштите своја права практично решење, које се огледа у својеврсној унификацији поступака по правним лековима. Наиме. у ст. 3 чл. 19. речено је да се: "у поступку по жалби сходно примењују одредбе чл. 45. до 50. овога закона", којима је заправо регулисан поступак по ванредним правним лековима. Речено је, без сумње, најбољи показатељ "редовности" редовног правног лека и његовог приближавања ванредним.

III.4 Правна средства у управном спору према Закону о управним споровима из 1996²⁴ године

Законом из '96. пакат правних лекова није мењан у односу на онај из '77., с тим што су извршене одговарајуће измене текста одредаба чл. 18-20. у складу са уставним уређењем. Овај закон није правио разлику између редовних и ванредних правних средстава а у поглављу које носи назив "Надлежност и правни лекови" говори о:

- жалби, (чл. 18.)

²³ Службени лист СФРЈ, бр. 4/77.

²⁴ Закон о управним споровима, *Сл. лист СРЈ*, бр. 46/96.

- захтеву за ванредно преиспитивање правоснажне судске одлуке (чл. 18. и 19.)

- захтеву за заштиту законитости (чл. 20.).

Систем правних средстава употпуњује у поглављу које носи назив "Поступак" у склопу кога предвиђа и:

- понављање поступка (чл.44-50.).

Жалба је, и по овом закону, по својој карактеру била ближа ванредном него редовном правном леку будући да се "могла изјавити само када је то било изричито прописано" а ни ванредна прва средства нису битније реформисана, тако да ниво заштите права права странака није квалитетно а ни квантитативно побољшан.

IV

"ОСНОВАНОСТ" одсуства жалбе у ЗУС-у

Кратко подсећање на системе правних лекова у ранијим законским текстовима довољно је за опажање кључне разлике између њих и важећег. Од доношења првог послератног закона до ступања на снагу тренутно важећег сви су они (из '52., '65., '77. и '96.) на какав-такав начин, са ширим или ужим могућностима употребе, мање-више (не)успешно предвиђали редовно средство правне заштите странка. И док је у погледу пакета ванредних правних лекова актуелни ЗУС задржао са њима какав-такав континуитет, нека једноставно задржавајући, друга опет мање или више реформишући, појединим пак мењајући само назив, то се за жалбу никако не може рећи. Напротив. Везе између њега и његових претходника једноставно нема. Можда то и не би требало толико да нас чуди. Није ли жалба, полако али сасвим извесно, у сваком наредном законском тексту губила понешто од своје природе док на крају, у ЗУС-у из '09-те није најзад и потпуно ишчезла? А, има ли за то основа, како правног тако основа друштвене оправданости?

- Чл.7 ст. 2. ЗУС-а: *"Против одлуке донете у управном спору не може се изјавити жалба."* нема правног утемељења у садржини чл. 36. ст. 2. Устава: *"Свако има право на жалбу или друго правно средство против одлуке којом се одлучује о његовом праву, обавези или на законом заснованом интересу."* због чега се основано и све гласније поставља питање његове уставности.

- Обавеза на увођење управно-судске жалбе произилази из дужности државе на поштовање преузетих међународних обавеза садржаних, конкретно у чл. 2 ст. 3. Међународног пакта о грађанским и политичким правима који каже: *"Државе чланице овог пакта се обавезују да гарантују да се свако лице чија су права и слободе признати овим пактом повређени,*

може користити правом жалбе..." а, како се у управном поступку може одлучивати и о грађанским правима, отвара се питање легитимности њеног неизвршења.

- Европска Конвенција за заштиту људских права и основних слобода у чл. 13. јемчи свакоме право на делотворан правни лек: "Свако чија су права и слободе, предвиђена овом конвенцијом, нарушена, има право на правни лек пред националним властима, чак и онда када су повреду ових права и слобода учинила лица у вршењу своје службене дужности."²⁵

- Непредвиђање експлицитне обавезе на увођење жалбе односно, стварање инстанционог судства у Стразбуршким стандардима (Препоруци Р(2004)20 о судској ревизији аката управе Комитета Министара Савета Европе)²⁶ не може бити разлог њеног непредвиђања у ЗУС-у јер, поменути акт предвиђа само минимум стандарда у одређеној области који не само да није забрањено већ је и пожељно увећати.

Закључна разматрања

Важећи Закон о управним споровима готово шест деценија од доношења првог ЗУС-а, по први пут ни у ком облику не предвиђа жалбу као средство примане и редовне правне заштите странака. Тиме управни спор у нас и формално (фактички је то много раније) поприма обележје једностепеног а једно од највећих достигнућа савременог судства на плану заштите права странака бива уташено. У одсуству жалбе, терет заштите странака пребачен је на пакет ванредних правних лекова. Но они, упркос чињеници да поједини од њих по неким својим обележјима делимично попримају карактер редовног правног лека, ипак, нису у могућности да обезбеде опсег и квалитет заштите који обезбеђује жалба.

Одсуство жалбе понајпре, нема уставног утемељења. Уз то, противно је неким преузетим међународним обавезама али, и европским стандардима што, у контексту започетих европских интеграција не може бити олакшавајућа околност за нашу земљу.

Suumma suummarum, преваходно констатована уставна неутемељеност једностепености управног спора а потом и други у раду

²⁵ Захтев из чл. 49. ЗУС-а, сматра се, по мишљењу неких домаћих теоретичара управног права, у смислу Конвенције делотворним правним леком пре покретања поступка пред Европским судом за људска права. Аутор, из разлога наведених у раду, пре свега рестриктивно лимитираних услова употребе који примену овог правног лека у пракси чине више изузетком него правилом, не дели то мишљење.

²⁶ Која је уистину, у првобитним коментарима принципа ишла је у том правцу даље предвиђајући да: "права судска заштита укључује право на двостепени поступак", дакле жалбу.

наведени аргументи, чине више него нужним реформисање постојеће секундарне управно-судске заштите увођењем жалбе као редовног правног лека. До тада, правна заштита странака која се поводом актуелног пакета правних лекова пружа, без дилеме би се могла оценити кораком (у)назад у односу на ранија решења, премда су и она била далеко од перфектних.

Nevena Petrović, LL.M
Assistant

**LEGAL REMEDIE OF PROTECTING THE RIGHTS ON THE PARTIES
IN AN ADMINISTRATIVE DISPUTE - A STEP FORWARD OR
BACKWARD TWO?**

Summary

The existing Law on Administrative Disputes nearly six decades since the adoption of the first LAD, for the first time in any form does not provide for an appeal admitted as a means of legal protection and regular parties. Thereby administrative dispute at us formally (in fact it is much earlier) takes the mark of the single-stage and one of the greatest achievements of modern judiciary in protecting the rights of the parties are quenched. In the absence of an appeal, the burden of protection of the parties was transferred to a package of extraordinary legal remedies. But they, despite the fact that some of them to some of its characteristics partially assume the character of a regular legal remedy, however, are not able to provide the range and quality of care provided by appeal.

The absence of appeals first and foremost, has no constitutional foundation. In addition, contrary to certain international obligations or, and European standards which, initiated in the context of European integration can not be a mitigating circumstance for our country.

Suumma summarum, primarily ascertained constitutional groundlessness single-stage administrative dispute and then the other in the work of the above arguments do more than necessary to reform the existing secondary administrative-judicial protection by introducing the appeal as a regular legal remedy. Until then, legal protection of the parties that are on the current package of legal remedies provided, undoubtedly could be evaluated step back compared to previous solutions, though they were far from perfect.